

Estratègies docents per a prevenir l'assetjament escolar

-Informe-

iddOCENTE

Abril 2025

1. Introducció

L'assetjament escolar constitueix un greu problema en els sistemes educatius a nivell mundial. Els seus efectes negatius sobre el benestar psicològic, social i acadèmic dels alumnes són àmpliament documentats i poden perdurar al llarg de tota la vida. La prevenció de l'assetjament escolar és, per tant, una prioritat per a centres educatius i autoritats, i el professorat se situa en el centre d'aquesta labor.

El present informe aborda la prevenció de l'assetjament escolar des de la perspectiva de la formació i actuació docent. S'analitzen les principals manifestacions de l'assetjament, el seu impacte, i la importància de la formació contínua per a dotar al professorat d'estratègies efectives que permetin detectar, prevenir i abordar aquestes situacions. A més, s'inclouen casos pràctics que il·lustren com diferents institucions han implementat amb èxit accions preventives, així com recomanacions per a enfortir la prevenció en diferents contextos escolars.

La finalitat és oferir un recurs complet i actualitzat per a la reflexió, planificació i millora de la pràctica educativa en aquest àmbit crític.

2. Context i manifestacions de l'assetjament escolar

L'assetjament escolar, o bullying, es defineix generalment com una conducta agressiva, repetida i mantinguda en el temps, on existeix un desequilibri de poder entre agressor i víctima. Aquesta definició es complementa amb la consideració que l'assetjament pot ser físic, verbal, social o a través de mitjans tecnològics, denominant-se en aquest últim caso ciberassetjament.

Formes d'assetjament escolar

- Assetjament físic: inclou cops, empentes, robatoris o danys materials. És visible i sol ser detectat amb relativa facilitat.
- Assetjament verbal: insults, amenaces, mofes o sobrenoms ofensius. Encara que no deixa petjades físiques, el mal emocional pot ser profund.
- Assetjament social o relacional: exclusió, aïllament, difusió de rumors o humiliacions en grup. Sol ser més difícil de detectar.
- Ciberassetjament: ús d'internet, xarxes socials o dispositius digitals per a assetjar, amenaçar o humiliar a uns altres. Pot ser anònim i estendre's fora de l'àmbit escolar, dificultant la intervenció.

Aquestes manifestacions poden coexistir i agreujar-se mútuament, afectant no sols la víctima sinó a tota la comunitat educativa.

Impacte de l'assetjament escolar

Les conseqüències per a la víctima inclouen ansietat, depressió, baixa autoestima, problemes de salut física, desmotivació escolar i fins i tot conductes suïcides. L'ambient escolar es deteriora, afectant també la resta de l'alumnat i a l'equip docent. Per això, la seva prevenció és una qüestió de salut pública i responsabilitat social.

3. Paper de la formació contínua del professorat

La formació contínua és una eina clau per a dotar al professorat de competències i recursos per a prevenir i gestionar l'assetjament escolar. Un docent format pot:

- Reconèixer senyals d'alarma i factors de risc en alumnat i en el propi centre.
- Promoure un clima escolar basat en el respecte, la inclusió i l'empatia.
- Aplicar estratègies didàctiques i socioemocionals per a prevenir conductes agressives.
- Intervenir de manera adequada i coordinada davant casos d'assetjament.
- Col·laborar amb famílies, serveis socials i comunitaris.

La formació ha de ser integral, combinant aspectes teòrics amb formació pràctica, simulacions i espais de reflexió i suport mutu.

4. Estratègies docents per a la prevenció de l'assetjament escolar

Les estratègies docents han d'enfocar-se en la promoció activa d'una cultura escolar positiva i en la detecció i intervenció primerenca. Entre les més efectives es troben:

Promoció d'un clima escolar positiu

Establir normes clares i consensuades de convivència que fomentin el respecte i l'empatia, involucrant a tota la comunitat educativa. Utilitzar activitats grupals que reforcin la cooperació i la inclusió.

Educació socioemocional

Desenvolupar en l'alumnat habilitats com la gestió d'emocions, l'empatia, l'assertivitat i la resolució pacífica de conflictes. Això es pot treballar mitjançant tallers, dinàmiques grupals, jocs de rols i projectes col·laboratius.

Aprenentatge cooperatiu

Les metodologies cooperatives afavoreixen la integració i la reducció de conductes excloents, potenciant la col·laboració entre alumnes amb diferents perfils.

Protocols clars d'actuació

Comptar amb protocols de detecció, notificació i actuació enfront de l'assetjament escolar, coneguts i aplicats per tot l'equip docent, garantint la protecció de la víctima i l'atenció adequada a totes les parts implicades.

Formació en mediació escolar

Capacitar a docents i alumnat per a actuar com a mediadors en conflictes, facilitant diàlegs i acords restauratius que contribueixin a la resolució pacífica.

Educació en l'ús responsable de tecnologies

Incloure continguts sobre ciberseguretat, ciutadania digital i prevenció del ciberassetjament, perquè l'alumnat i el professorat sàpiguen identificar i actuar enfront de conductes inadequades en l'entorn digital.

Participació i implicació de famílies

Establir una comunicació oberta i col·laborativa amb les famílies, sensibilitzant-les sobre la prevenció de l'assetjament i buscant la seva implicació en la millora de la convivència.

5. Casos d'èxit

A continuació, es presenten diversos casos pràctics que il·lustren com diferents centres educatius han implementat amb èxit estratègies docents per a prevenir l'assetjament escolar, evidenciant resultats positius en la millora del clima i la convivència escolar.

Cas 1: Programa integral de prevenció en un institut públic de secundària

Davant la preocupació per l'augment d'episodis d'assetjament escolar i ciberassetjament entre el seu alumnat, un institut públic d'educació secundària va decidir impulsar un pla de formació per a tot el seu equip docent. En lloc d'optar per accions presencials, el centre va triar un programa de formació online especialitzat en prevenció i detecció precoç de l'assetjament escolar, la qual cosa va permetre una major flexibilitat perquè el professorat pogués formar-se sense afectar els seus horaris lectius.

Durant el curs, els docents van treballar sobre protocols d'actuació, tècniques d'observació a l'aula, estratègies de comunicació efectiva i procediments per a abordar tant l'assetjament presencial com el ciberassetjament. La formació combinava sessions teòriques, anàlisis de casos pràctics i accés a recursos descarregables, la qual cosa va facilitar l'aplicació immediata en l'entorn escolar.

Una vegada completada la formació, el centre va revisar i va actualitzar el seu pla de convivència, incorporant mesures preventives més efectives. Es van implementar tutories grupals, campanyes de sensibilització, i es va millorar la coordinació entre professorat,

orientació i famílies. Als pocs mesos, es va observar un descens significatiu en les conductes de risc, un augment en les denúncies primerenques i un major compromís de l'alumnat en la construcció d'un ambient respectuós.

L'impacte positiu va reforçar l'aposta del centre per la formació online com a via eficaç per a millorar la convivència escolar.

Cas 2: Habilitats socioemocionals i cooperació en un centre concertat de primària

Un centre concertat d'educació primària, amb un fort compromís amb l'educació integral de l'alumnat, va detectar la necessitat d'enfortir les habilitats socioemocionals i millorar la convivència a les aules. Amb aquest objectiu, el claustre de professors va accedir a una formació online centrada en l'educació emocional i les metodologies cooperatives, la qual cosa els va permetre formar-se de manera flexible i amb accés a recursos pràctics.

La formació va abordar competències clau com l'empatia, la gestió emocional, la resolució pacífica de conflictes i la creació de dinàmiques cooperatives per a aplicar-les en diferents assignatures. A través de fòrums virtuals i casos d'estudi interactius, el professorat va compartir experiències i va rebre acompanyament expert per a adaptar els continguts al seu context escolar.

Després de la formació, el centre va iniciar projectes interdisciplinaris en els quals l'alumnat havia de treballar en equip per a resoldre reptes relacionats amb el respecte, la igualtat i la solidaritat. A més, es van realitzar tallers online i presencials dirigits a les famílies, amb l'objectiu de crear una aliança educativa més forta.

Com a resultat, es va evidenciar una millora en la convivència i una disminució dels episodis de conflicte a l'aula. Els alumnes van mostrar major empatia, habilitats per a resoldre desacords de manera constructiva i una actitud més col·laborativa. Aquest cas va demostrar el potencial de la formació en línia per a transformar el clima escolar, fins i tot en etapes inicials de l'educació.

Cas 3: Equip de mediació en un col·legi privat

Un col·legi privat d'educació secundària, amb un alumnat divers, va decidir apostar per la creació d'un equip de mediació escolar com a resposta a les situacions de conflicte entre

estudiants. Per a això, el centre va inscriure al seu professorat en un curs en línia especialitzat en assetjament escolar, que oferia formació pràctica, adaptable i amb acompanyament expert.

Gràcies a la modalitat virtual, els docents van poder compatibilitzar la formació amb les seves responsabilitats diàries. El curs proporcionava recursos multimèdia, simulacions de casos reals i plantilles per a implementar plans de mediació, la qual cosa va permetre al professorat adquirir habilitats específiques per a la resolució de conflictes i la promoció del diàleg.

Després de completar la formació, el col·legi va constituir un equip de mediació format per docents i alumnat, amb la implicació també de les famílies. Es van posar en marxa campanyes de sensibilització sobre el respecte i la convivència, juntament amb tallers per a millorar les habilitats socials dels alumnes.

En els mesos següents, el centre va registrar una disminució notable en els conflictes greus, així com una millora en l'ambient de respecte i cooperació dins de les aules. La comunitat educativa va destacar l'impacte positiu de les accions empreses, i l'equip de mediació es va consolidar com un recurs estable per a prevenir i gestionar situacions d'assetjament i violència escolar.

Aquest cas va reflectir com la formació online pot impulsar projectes sostenibles amb impacte directe en la convivència.

6. Recomanacions per a enfortir la prevenció

Per a millorar la prevenció de l'assetjament escolar, es recomana:

- Mantenir programes de formació contínua actualitzats i adaptats al context i necessitats de cada centre.
- Integrar l'educació socioemocional i la prevenció de l'assetjament en el currículum de manera transversal.
- Enfortir la coordinació entre docents, famílies, equips directius i serveis especialitzats.
- Impulsar l'ús segur i responsable de tecnologies en tots els nivells educatius.
- Avaluar periòdicament les estratègies aplicades i adaptar les intervencions segons els resultats.

- Promoure la cultura del diàleg, l'empatia i el respecte com a eix transversal de l'educació.

7. Conclusions

L'assetjament escolar és un desafiament complex que afecta la vida i el desenvolupament integral dels alumnes. La formació contínua del professorat en estratègies preventives i d'intervenció és fonamental per a fer front a aquest problema. A través de la promoció d'ambients escolars segurs, l'educació socioemocional, la mediació i la col·laboració amb la comunitat educativa, és possible reduir l'assetjament i afavorir una convivència positiva. Els casos analitzats demostren que, amb compromís i formació adequada, els centres poden transformar la seva realitat i garantir espais educatius inclusius i lliures de violència.

8. Referències

A continuació, es presenten les principals fonts i documents consultats per a l'elaboració d'aquest informe, que ofereixen un suport acadèmic i tècnic a les idees i estratègies desenvolupades:

Ministerio de Educación y Formación Profesional. (2020). Estrategias para la prevención del acoso escolar. Govern d'Espanya.

Olweus, D. (1993). Bullying at school: What we know and what we can do. Blackwell Publishing.

Smith, P. K., & Brain, P. (2000). Bullying in schools: Lessons from two decades of research. Aggressive Behavior.

Ortega, R., & Mora-Merchán, J. A. (2008). Cyberbullying: nueva manifestación del acoso escolar. Psicothema.